

გ ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს			
თვე	მან. კ.	თვე	მან. კ.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი — ერთი შუური

ივერი

გაზეთის დასავლელი და გერმანული განცხადება დასავლელთა უნდა მივმართოთ: თვითონ რედაქციას, აქედან, ავტორს ქრისტე, გარანტიები მგლის პირდაპირ, ავტორისთვის სანდო: წინასწარ გამაგრებული საზოგადოების კანკალირის, სათავად-საზოგადოების სანდოში, სასწრაფო ქრისტე.

ფასი განცხადებას: ჩვეულებრივ სტერიკონი რვა კაპეტი.

1877—1893 ს ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს და ს ა ლ ი ტ ე რ ა ტ ი უ რ ს გ ა ზ ე თ ი 1877—1893

საკომარცხოვნი სავსელი სავსელი

დასავლელი ცეცხლისგან მოძრაობისა და უძრავის ქანებისა. საავტორო იმუფება ველიამინის ქრისტე, № 7. ლია 9—2 საათამდე.

(50—5) ავტორი გ. თ. თუთუაძე

რედაქციისგან

შეიძლება დაეკავოს გაზეთის 1 ანტილიდამ წლის დაძლეობა. ფასი 8 მან. მსურველთა შეუძლიან ეს ფული ნაწილ-ნაწილად შეიძინონ.

მესამე წარმოდგენა
ევ. ს. მესხის და კოტე მესხის
მონაწილეობით
ქართული თეატრი
კვირას, 14 მარტს,
ა. ა. საზარდოს გამგეობით
ქართულ თეატრის არტისტებისგან
წარმოდგენად იქნება
ნიკოლოზ ანალი ზიკსა

ლაქსაში სილუვანისა

ფასი ათი შუური.
(6—5)

სოფელ ქეში ვაღანში ერთ ვერსზე ავტორის სტანციოდან იმდევს იუპოთი კარგად შემუშავებული ზადი ერთს ოთხათს, აგრეთვე სახნავი, საპოკანი მიწები და ტყე. შეიძლება გაყიდვად. პირობების გაცემა შეიძლება კუკიაში, მეორე თემანოვის ქრისტე, № 17.
(3—3)

ახალი ამბავი

* ამ დღეებში ბნა ტფილისის გუბერნატორმა მახარის უფროსებს და ქალაქის მოურავებს ცირკულიარი გაუგზავნა, რომლითაც უბიძგებდა, საჩქაროდ შემატებინათ, თუ რამდენ მახარაში ანუ ქალაქში, რამდენი ფუთი საღებავი ფეხსაცმელი დაქირებულა ამ გაზაფხულზე და ამას გარდა, ვაკუო სკიპარის ექიმები და ვერსლები თუ არაო. ამასთანავე ბნა გუბერნატორი აცხადებდა, რომ მთავარ-მართლების განკარგულებით ტფილისის გუბერნატორის დროებით ხუთი ექიმი მოემბატა

მახარების და სამახარო ქალაქებისთვის.

* სომეხთა კათოლიკოსის მოადგილეს განკარგულებით, სასაღვთო-მოლო ტფილისში უნდა ჩამოვიდეს ემ-ბიანის სინოდის წევრი ეპისკოპოსი სარქის ტერ-გასპარიანი, რომელიც ტფილისში დარჩება იმ დრომდე, სანამ ტფილისის ეპარქიის უფროსი არ დაენიშნება. ამას გარდა ეპისკოპოსი სარქის ტფილისში უნდა მიეგებოს ახლად ამორჩეულ სომეხთა კათოლიკოსს.

* ქალაქის ლაბორატორიამ გუბერნატორს წერილით ლორი გასწავა და ამითავე ოც-და-ათი ბარკალი სტრინინიანი გამოაგდა. რადგანაც ლაბორატორიაში მრავალი ლორი მიიქცა და ყველს გასწავა თურმე არ შეიძლება, ლაბორატორიაში აღიარებულია ბარკალების ლორის სინჯვისა. ხოლო დანარჩენი ლორი, წიბობებისა თუ წინა ფეხისა, გაუსწავი რჩება. ამისათვის ლაბორატორია ურჩევს ქალაქის მცხოვრებთ, ეს გაუსწავი ლორები კარგად მოხარშონ, ან შესწავნან და ისე სკიპანონ რომ სტრინინით არ მოიწამლონ.

* ტფილისის პოლიციისტერმა ბნა მასტრკიმ პარასკევს დამეს დათვლიერა ავღობის ტრახტიკები, რომლებიც ძალიან უსუფთოა და პოვა. ბნა პოლიციისტერმა ამ ტრახტიკების პატარინების ხუთის დროს ვადა მისცა განსუფთავებულად და გამოუცხადა, რომ თუ ამ ხუთ დღეში არ დასუფთავებთ, ტრახტიკებს დაგიკეთებთ.

* მის იმპერატორებით უმაღლესობის დროს მთავრის მიხედვით ნიკოლოზის ძის ბორჯომის მამულის

გამეღი დისტიტეონი სტატკისოვეტნიკი ფროში გუშინ ამ მამულის სასაქმეების თაობაზე ტფილისის ჩამოვიდა.

* ამიერ-კავკასიის რკინის გზის დასავალიერებლად სახელმწიფო რკინის გზების უმთავრესის მმართველობის მიერ გამოგზავნილი პეტერბურგიდან გენერალი მ. პ—მე ანდრევი გუშინ ტფილისის ჩამოვიდა.

* პოლიცია ამ ემად დამეძებს თხოვრების წლის ემწავილს ვინო ბერტინოვს, რომელიც ამ თვისის 2-ში დღეს სახლიდან გამოსულა და დაკარგულა. ექვი აქვო, საბარლომ თავი ხომ არ დაირჩო მტკავარშიო.

* ტფილისში უსინათლოთათვის სკოლა გაიხსენება მარტის დამდეგს. სკოლისთვის შენობა უკვე დაუქურათი, ნიკოლოზის ქრისტე, სახლი მაკაროვიისა, № 99. სკოლაში მისნაღები თხოვნა უნდა მიტოვდეს უსინათლოთა სამხრუნველს კავკასიის განყოფილების თავმჯდომარეს, მთავარ-მართების მეთულეს ე. ბ. შერტეტივისს.

* ქ. ზაქათალიდან ბნ ტრეგულიეს გამოუგზავნა სხვა-და-სხვა ხეხილები წინამძღვა რიან-კარის სამეურნეო სკოლისთვის გარდასაცემად.

* ამ დღეებში თავდება ვადა კონტრაქტისა, რომლითაც ტფილისის ქალაქის გამგეობა შეეკრა ბნ დონარს. დონარს იჯარით ჰქონდა ქუჩების განათება. ჯერ ჯერობით ქუჩების განათების იჯარით ვაქრობა არ მოხდება. ქალაქის გამგეობა გზავნის ქ. ბათუმს ტენიკის მუხარინსკის, რომელმაც ადგილობრივ უნდა შეიტყოს ქუჩების განათებაზე.

თების საქმე. ტფილისის ქალაქის გამგეობას შეუტყვია, რომ ბათუმში საქმე კარგდა ყოფილა თურმე მოწყობილი.

* ტფილისში ხმა გაერცელდა ვითომ ქალაქ ბაქოს, ერვენსა და გუმბრში ხოლერა გაჩენილიყოს და იქიდან ტფილისშიაც გადმოეტანათ ეს სენი. ბევრს უნდოდა ვეგო, რადგანად მართალია ეს ხმები და მზა-ცლინი მართლდნენ ბნ პოლიციისტერთან და ზოგნი-კი—სავტურბურკი ბნ ზელნისკისთან. მხოლოდ იქ დამშვიდდნენ და დარწმუნდნენ, რომ კავსიაში ხოლერა არსად არ არის. ჩვენ ამის შესახებ შევკრიბეთ ოფიციალური ცნობანი, რომლებიც განავაძნა სწავს, რომ ტფილისის გუბერნიაში იანერის ოაზიდან ხოლერა არსად არის. გუმბრში, მართალია, ერთი კაცი გამოდარდა ევად ხოლერით ამ ერთის თვისის წინად, მაგრამ შემდეგ მთელს კავსიაში ხოლერას თავი არსად არ უტენია და ტფილისში ტყუილად შემინებულა.

* ამ დღეებში ტფილისში ერთი უბედურება მოხდა. აღუქმი ზაგი-ლოვის ექმის წლის ემწავილმა თამაზობის დროს ლურჯი კარანდაშის ცული დაკვიტა და მამინდაც მუცელი ასტყაღდა, ემწავილი სავად-მყოფოში გაგზავნეს. საბარლო ბავშვი გარდაცვალა. ექიმებმა აღმოაჩინეს ამ კარანდაშში დარიშხანი.

* აქნობამდე მეტად გაწეულ-ბული იყო ფულითა ან სავანგებოდ გამოგზავნილის წევრილისა და ნივთის მიღება ფოსტადგან, რადგანაც მიმღებს უნდა წყარადგან პოლიციის მოწამება, რომ ის სწორედ ის კაცია, რომლის სახელზედაც გამო-

დელი

დრამა 4 მოქ. თხზ. ა. დუმბაი.
დასასრულდ
ნება მიმძიმეთ, მაქსიმო!
კომედა 2 მოქ. ი. კრესელიისა.
ბნ ვ. აბაშიძის მონაწილეობით
რეჟისორი ვ. აბაშიძე
ადგილების ფისი საოპერატო.
დასაწყისი სწორედ 8 საათზე
ანონსი: მხადგება შემდეგი პიესე-ბი: ორი ობოლი, სკოლაილი დაქაქა და სხვა.

ფელეტონი

№ 6 „ზურნა“ № 6
ტფილისი, 13 მარტი

ყველას კარგად მოეხსენება, რომ როგორც არტისტებისთვის, ისე მეზურნეებისთვის დიდ-მარხვა ცული დროა. მეზურნეების სეზონი ყველი-ერამდელ თავდება, რადგანაც დიდ-მარხვაში ქორწინები არ არის. გარდა ამისა, უნდა გამოუტყდეთ მკითხველთა, რომ, ცოტა არ იყოს, გულ-ლიც გაგიტყდა. რამდენი ხანია „ზურნას“ ებეჭდათ და თანაგრძობას-კი ჯერ-ჯერობით ვერსადა ვე-დავით. ბუკის არ მოსწონს ჩვენი გაზეთი. მიზნად მის ასახელებენ, რომ „ზურნას“ მეცნიერებისთვის გზა აუქცივია და „განქმელობის“ მიპო-ლიათ. ეს საყვედური სრულიად უსა-ფუძვლოა. ჯერ ერთი, პირველსავე ნომერში გამოაცხადეთ, რომ ჩვენი უმთავრესი მიმართულება „განქმე-

ლება“ და არა მეცნიერება. მეორეც ისა, რომ შეძლებისადა-გვარად მეცნიერებასაც თვალ-ყურს ვადევნებთ, მაგალითად: ფილოლოგიას, გეოგრაფიას და სხვ. თუ ლერით შეგვეწია, და ქელი არ მოგვიდრია „განქმე-ლების“ მიხედვით, ამას შემდე-გაც ვეცდებთ მეცნიერებასაც თვალ-ყურს ვადევნებთ და ჩვენს ცხოვრებასაც კვალში ჩავედგებთ. ჩვენი გაზეთი ჯერ ახალია, სულ 6 ნომერი დაიბეჭდა და რადაცსურთ, ამ ჯერ ნორჩსა და ახლად დაბადე-ბულს გაზეთს ბოლო მოუღოთ. ცო-ტა დაგვაცადეთ, იქნება ჩვენც წა-ლი გაიმეორებთ. და თუ მინცა და მინც არ იშლით და გულითა გსურ-ს „ზურნის“ გაუქმება, —ანასურ ჩვენს საქმეს... პირველი მაგალითი ხომ არ იქნება ჩვენში გაზეთის გაუქმება. როგორც სხვა გაზეთებმა განსიყუ-ენს... დე, გაიხარონ იმით, ვინც ზურნამ არ გახანა... დე „ზურნა“ დაიბარბოს აწ განსვენებულ პიესებს შორის... (იხ. დღევანდელ ნომერ-

ში „ზურნის“ ნეკროლოგები).
ჩვენ თითონ-კი არ ვუღალატებთ ჩვენს გაზეთს, ჩვენს აზრს, ჩვენს მიმართულებას, და ჩვენის ხელითვე ვერ მოუვლდება ბოლოს ჩვენს პირობს „შეილს—ზურნას“...

ოპ, გაზეთო, რას შოგან ხარ, რას გეზუნებ, რა ხნე გპირას? ყოელი შენი რედაქტორი ნიადაგა ჩვენებრ სტრისა.

ზოგს მოეწონებთ და ზოგს არა, ზოგიც ვითოდის შავა ჰიოსა; მაგრამ მაინც ვერ გაუწირავთ „ზურნას“, მათგან განაწირას.

ახალი ამბავი
გვეგონა, გაზაფხული დიდგათ. ჩინე-ბული ამინდები იყო. ტფილისის ბულ-ვარზულ კრებებში დაიწყო კიდევ, და ჩვენც იმ წამსვე ბულვარის კორესპონ-დენტი შევიბინეთ. მაგრამ მოგეტყუ-ებთ. თურმე ნუ იტყვიო, ზამთარი და-გვიბრუნდა. მარტმა თავისი არ დაიშა-ლა: თოვლი, ქუპა, ქარი... ნეტა რას აცეთებს ტფილისის სამეტეოროლო-გია ოპსერვატორია? განა ვერ შევ-

ეტყობინებდა, რომ გაზაფხული ჯერ შორსა ყოფილა? ნუ თუ ამ ოპსერ-ვატორამ მხოლოდ ის იცის, გუშინ როგორი დარი იყო!..

გუშინ ბულვარის კორესპონდენტმა მოგვწერა: „ცული ამინდებია; ბულ-ვარის პარლამენტის წევრი შინიდან გარედ გამოსვლისა ემინიანთ: რომ შეგვიკედეს და ავად გაიხებთ, ჩვენს სალაყბოსა და მთელს საქართველოს არადა ეშველებათ. პარლამენტის კრებები შეჩერებულია. ამიტომ ახალ ამბავს ვერას გატყობინებთ. იმე-ლია, როცა გამოიღარებს, ბულ-ვარის პარლამენტი შევიგნებლის ძალ-ღონით შეუდგება თვის საქმეებს და კრებებსაც მოუხმირებს.“

წერილი რედაქციის მიმართ
მეზურნეობა კუპია და აღიყო!
ეპისტოლე ჩემი თქვენად მიმართ არ არის, რომ დიდად მოხარული ვარ ამ ახლის გაზეთის დაარების გამო. ვერ წარმოიდგენთ, რა გაქრებებაში ვიყავი ჩავადნილი. წერის წყურვილი მკლავდ და ვერსად მომეკლა ეს

წყურვილი. თქვენც-კი იცით, რომ წლებადამდე „ივერია“ მეფობდა. მეც იქ ვგზავნიდი ჩემს წერილებს, მაგრამ დაბეჭდების ნახვას ვერ ვეცნობო. ხან ენის მიწუნებდნენ, ხან სტილს, ხან ტემას, ხან აზრს და ხან მსჯელობას. რადგანი ვეცადე, რადგანი ჰქან-წყვეტა გაუწიე, მაგრამ არ იქნა და არა, „ივერიის“ საკად-რისი და მოსაწონი ვერაფერი დავწე-რი.
ამ წლის დამდეგს (რასაკვირველია, ესეც გეცოდინებათ) გამოაცხადეს, ჩვენს ცხოვრებას მეცნიერება უნდა ჩა-ვეყენოთ კვლავთა და „კვალის“ გა-მოცემა დაიწყოს. ეს მე, „ივერიისა-გან“ ათელწუნებულს მწერალს, დი-დად მაინა. ავიღე და ჩემი კონცებრი-ვი ავლა-ღებდა ერთად შევკრებ და „კვალს“ მოვწერე: Я, покорный Вашъ слуга, къ Вашимъ услугамъ. მეტი, საუბედუროდ ჩემდა, უხედავ-რება აქაც არ ამცდა. თურმე ნუ იტყვიო, „კვალმა“ მეცნიერთა სია გამოაცხადა და ამ სიაში ჩემი არც სახელი არის მოხსენებული და არც

უგანაით ფული ანუ წერილი და სხვა. მეტად გასაჭირი იყო ეს სოფლად მცხოვრებთათვის და წერათვის უკონდენტოათვის. ხელსაყრი, როგორც სპირიტუალის მომხმარებელი იქნებოდა არამცაუ პოლიტიკისაგან, არამედ ნოტარიუსისა, მომრგობელ მოსამართლისა, ანუ სხვა მოხელის მიერ, ვისაც-კი მთავრობის მიერ ბუკეტის დასხმის ნება აქვს, და ეს ბუკეტს უფლები უნდა ულქიად დასხმულ იქნას, ხოლო ბუკეტის ზედწარწერა გარკვევით-კი უნდა სწავლეს. წერათვის უკონდენტოა უწყებებზედ უნდა იყოს აღნიშნული და მანში ხელმოწერა და მიტევათ ფსტილიდან გამოგზავნილი ფული, წერილი და ნოტი.

* * ქალაქში ხორცის ფასმა ძლიერ აიწია, რადგანათ უამინდობის გამო საკლავი საქონელი აღარ შეშოკაეთ.

* * საფ. ბაგურაძეს (ი. ბაზრა), 10 ს მარტს: ნათქვამია „მარტი ზაფხულსაც მოიყვანს და ზამთარსაცა“. ნათქვამია და მართალიც არის. აი მაგალითი: ჩვენში მარტის დამდევს სრული თაზი დღე დღეაღმდობის, ისეთი თბილი ამინდები დაიქირა, რომ კაცს ზაფხული ეგონებოდა, მაგრამ დღეს-კი უკვე სულ სხვა გვარად შეიკვალა: დაუშვა წვიმა ერთბაშად და ზედ თოვლი მოაყარა. დღეს საზინადო აცოვდა. წინააღმდეგმა ცხრა დღის სითბოებმა ჩქარა გამოიტყუეს კოკორი, მცენარეები აყვავდა და წინამასწავრა ზოგიერთი ხებილი გაიშალა კიდევ. სიცივეები სულ გაფუტებას ან ხებლს, მაგრამ ამათ დარჩობას და გაფუტებას ვინა სიცივის ნეტავ, ისევ აცოვდეს, რომ სითბომ ვაზზე არ გამოიტყუოს ასე უღრგოვად, თორემ ისიც გაფუტებდა.

მეტად სისიამოვნო სანახავეა ეს-

გვარი (მეტ ვიცი, რომ ამ იქნება). ამის გამო მომწერა, რომ მე სამეცნიერო გზით ვარ და თანამშრომლობადაც მეცნიერი მინდაო. რაღა უნდა მექნა? დაღონდი, დავმადრი, სული არ გამეყარა და სხვა აზრად დამკლბია-რა. დღეს ფიქრსა და საგონებელში ჩავვარდი, ბოლოს ეს მოვიახრე: „კვალ“ სამეცნიერო და ნახატებიან ვაზეთია. მეცნიერად ვერ გამოვადგე, მაგრამ სხვანაირად შემიძლია სამსახური-მეთქი. მე ჩემი ხატი მაქვს (ე. ი. სურათი), ავიღე და გაუფაზეე, ეს მინაც ვადახატე შერს ვაზეთში-მეთქი. ამაზედ უარე მომწერა. ეს-კი ვივარ ავიტანე, თავის მოკლეა მინდობა, ასე უტყობად რად უნდა ჩაიაროს ჩემმა ცხოვრებამ-მეთქი. მაგრამ ამ დღეს თქვენის ვაზეთის პირველი მემ გამოვიდა. დღერთმა დაგმადლობის! ვინც ანაბინ იცის, ყველა თანამშრომლად გამოკვდებოდა. მე ანაბინ-კი არა, ერთხელ (ბრახაზობაში არ ჩამომარბეთა) ესაბრლო დედაბრისასა ზებირად ვიკლი, ესაფაქმა სთქვა, ღვთის რას-სჯა ვას, საკვადას მოგეჭყვდიო, ახლა ესწავლობ; პიეტის სი-

ლანდელი ამწვანებული და ხავერდისაგან ამბინებული ჯეჯილები. კარგი პირი უნათ და ჯერ-კი დიდს იმედს იძლეოდა, მაგრამ ვინა ცხლა ნება გვაქვს, ან ავი ვსთქვათ ან კარგი; ვინ იცის, მომკამდის და გულწმინდის ჯერ ბევრი დროა. დღეს, ყველა ჩვენში ამას გაიძახის „ღმერთო იმისთანა წელიწადს ნუ-ღარ მოიყვანო, როგორც შარშანდელი იყოო“. მართლაც სამღერავის ღირსია. ასეთი სიძველე ყოველის ფრის ჩვენში დიდი ხანია არ ყოფილა, ნამეტნავად ჰურისა. ეს ვაუკონია აქ ფული 1 მან. — 60 კაპეკია. კვლავ ჩვენი თეთრი ვაგეფინია კლდე ზედ-რვა აბაზად და ცხლა-კი ჩვენევი ვიდულობთ ამ ფასად ჩარჩებისაგან. მუხუდო წელს სულაც არ არის კვირბი, რემ და მწონი წაშლადე არ იწოვება; ხორცს, რა საქონლისაც უნდა იყოს, გივრეჩქას 15 კაპეკი-და ჰუდიან და ისიც-კი მწელი საზოგადო.

* * ქ. კლასეკოპოლი (განჯა): ორი კვირა, რაც სტუმრად ვახლავართ იქა და რაც ამ ორის კვირის განმავლობაში საზიზრობა, უთავ-ბოლოა, უწყობება, ქურღობა, კაცის კვლა, ვაზაჯობა და ბინძურობა აქ არის და ხდება, არცამიგონია და არც მინახავს მთელს ოც-დარვა წელიწადში.

აი, ბატონო, ჩამდენი შემთხვევა მოხდა ამ ორის კვირის განმავლობაში: 1) იპოვეს ერთი მეფიტონე მკვლელობა; 2) იპოვეს ერთი დედაკაცი მკვლარი ქაქაში; 3) ერთმა დედაკაცმა თავის ძმის დახმარებით მოკლეს თავისი ქმარი; 4) ერთმა ინჟინერმა მოკლა რევოლვერით თავისი მსახური იმერლის ბიჭი; 5) ერთმა ქალმა მოიწოლა თავი. ქურღობას ხომ ანგარიში არა აქვს. განა დღე გაივლის ისეთი, რომ სა-მიოთბი ქურღობა მაინც არ მოხდეს ცხენებისა, საქონლისა და სხვა. ამაზედ ვინ მოსთვლის.

აქაურს ქურღობას ერთი ზნე სჭირს: დაეკარგათ რამე მესამეს დღესე მთხრობილად გამოდის ერთი იმ დასთავანი ანუ თეთი მომხარავი და მოვასხენებთ, თქვენი ვეჯი ანუ საქონელი ვიცი, სიკა; ამდენი და ამ-

ლოვინს ლექსების წიგნიც ნაყიდ მაქვს და პირველ გვერდამდე უკვე ვიკითხებ. ამ ნაირად თქვენი თავად უნდა მიხედეთ, რომ თქვენ თანამშრომლად დასაწერი კაცი არა ვარ. მსრულიდსაც არაფერს ვიხთხოვ. პირ-ქით მე ვაღვიფრი ფასს, თუ ჩემს ნაწერს დასტამბევი ეღირსება *).

ამას ვარად, რედაქტორები თუ არ ამიხიბდებოთ, ცენზორი, რაც უნდა ეცადოს, საწოთილმელნოს ჩემს ნაწერში ვერავინ იპოვოს. ასე და ამა პირამხედ! როცა გვინებებთ, ლექსიც მზად მიქნება და სხვა ვეგირ წერ-ლიც. თუ ჩემი თავი თქვენ გახლავთ, ნურავის შეუშინდებთ! თქვენი ერთგული დასწავლანაშეაღია დემერთა, მამირაუქ! მწერლობა მაყვას; წიგნებს გვიხთხუ-ლები, კრიტიკოსობას-კი არ გვიჩურდობ;

*) დიდად ვამლობთ თანაგრძობისთვის, ვამლობთ პირიბას, რომ, თუ ჩემი სიკეთე კარგად წავიდა და თქვენ მინახია არ მოგვინდებთ თქვენი თანამშრომლობა, პირიქით ჩემი მოგაზრებები ჰმარაზის; ფულს ისე მოგაზრებთ ჩემთვის, რომ ყველად ზურ-რად იქველდით.

დენი მომეკით და მოგიტანათო. თუ ქისა ფულით სავსე ვაქვთ, გიღირთ რაიმე დანაჯარი მერად უნდა იყოს და თქვენევი საქონელი. არა და, ჩაილუთის წყარს დაღვლეს. თითონ ქალაქე ვარეგან მოწყობლობათ დემრთა შეინახოს, განა აღმინას ვაგელებმა: ქუჩების არ არის ქეთი დაფენილი, საქონლის პა-ტრივი გამოაქვთ ჭქუჩაში ჰყრიან; ყვე-ლა ეს ლბმა, ისეთი საზარელი სუ-ნი ასდის, რომ აღმინას სულს ძლივს იბრუნებს. შარშან ხომ საკმაოდ ვა-წყუდა ხალხს ხოლოდით და წელსაც, მგონია, ისევე იქნებდა, რადგანაც თი-თქმის არაფიარა ღონისძიება არ არის მიღებული ხოლოდის საწინააღმდე-გად.

* * საფ. აბდიახ (კეკელიძის მას-რა): ოც-დარვა წარსულს თებერ-ვალის არღონში მზად კაცის კვლა. საქმე ასე იყო. არღონში მცხოვრე-ბი ყარაჩევი ღამე თავის მეზობლის რაბათან შესულიყო უკლის განხ-რაზეთი... ქალს ქმარი ვინ არა ჰყი-ლოდა, და ეს ამბავი ვეგეო მის მასულს; მასულ ქალის დახვედროდა კარებში ამოღებულის ხანჯალი, ხ-ცნჯალი დამდე ყარაჩევისათვის მუკუ-ღოში. ყარაჩევი გაქცეულიყო, გამო-სდგომიდა ქალის მასულიც, მოსწო-და და სულ ერთიან აგეუწნა.

* * 11 მარტს ვალოვინს პრისმეტრე მემტლემ ეტლი დაეჯახა და მსუბუქედ და-შვა ჩუხებთან ვაქსაფი. მემტლეს დაძებენ.

* * ამავე დღეს საღამოს 9 საათზე ლი-რის-მელოქების ქუჩაზე ფოსტის მოხელეს ახლად ანტონოვს საშარბელეში ვილაცხ-ამდა დაბადებული ბავშვი შემოხვდა. ბავშუს ბართი ჰქონდა, რომელშიაც ბავ-შვის დედა სწვდა ანტონოვს ეს ბავშვი გაიხარაღლა.

ქუთათური თაბარი

წერილი მესამე
დავებურდეთ ისევ შეწყვეტლ-საუბრის ქუთათურ თეატრისა და იქ წარმოდგენილ პიესების შესახებ. დღეს ორიოდე სიტყვა ვსთქვათ ქართულ თეატრის რეპერტუარზე. ჩვენდა სმ-

განს არ მალ-მამს; ან ვსთქვა სწორად: „ზურინისა“ მკურე ღაბა ღაბასა; დემერთა, მამორე, დემერთა, მამორე!

თუკარგე მაყვარს და თავს ვეკვება, ანც ვინის სმეტკულას არ დაჯალვება, ჭქმადეს სიცივისე, მამადა შორე. მაგრამ ზღადავლე გამოცხვარ დრამებს დემერთა, მამორე, დემერთა, მამორე!

მაყვარს ეს ჩვენე ტურფე ქალბა, მამეინერეა, მაყვალ-თაყვალბა, მაგრამ არან მამაში მაქვარე; ამ გვარ ქალბას საყვარულს-გაა დემერთა, მამორე, დემერთა, მამორე!

მერ დაქვარა ზნაის ვრებას: ბეკრ ცდელადაც თაქას ჭქას. იცოვლანო მათაც, მასკეა-ცა-სწორად, მაგრამ არადაც ვიხევეს-სას-კეა; დემერთა, მამორე, დემერთა, მამორე! ქიხიელი ზესკეა

„ზურინის“ ნევრადღაგები
„ორ-ცოლიანია, ანუ ახალის დრო-ების გმირი“, კომედია ორ მოქმე-დებდა, თანაულება ვინიცისთვის, 16 მდელი დაბიდა 1890 წელს, კა-

წუხაროდ, უნდა აღვიაროთ, რომ თუქა ქარაველებს თეატრის შენო-ბა ტელისშიაც ვაგვეს და ქუთათის-შიაც, მასთან ნიჭიერი არტისტები არ ვაგვალა, აინც თეატრი არ მო-გვევაგება, არა გვაქვს სათეატრო რეპერტუარი, პიესები ორიგინალი, ჩვენს საკუთარი, დღევანდელ ცხოვ-რების გამომხატველი.

იღეთ, თუ გნებავთ, სია ამ ზამთარ-ში ნათამაშე პიესებისა ქუთათისში და დაუკვირდით: 1) „უჩიელ-აკოსტა“ (ნათარგმნი); 2) „დანაშაული და სასჯე-ლი“ (ნათ.); 3) „გრაფინია კლარა დ'ობერვილი“, ანუ მილიონი (ნათარგ.); 4) „სამშობლო“ (ისტორ.) დრამა ჩვენის ცხოვრებამ); 5) „რუსთაველი“ (ისტ. დრ. ჩვენი. ცხ.); 6) „და-შმა“ (ისტ. დრ. ჩვ. ცხ.); 7) „დალილი“ (ნათ.); 8) „ლანგ-თე-მურ“ (ისტ. დრ. ჩვ. ცხ.); 9) „ესა-ნიელი ანაბური“ (ნათ.); 10) „ესუ-რამის ციხე“ (ისტ. დრ. ჩვ. ცხ.); 11) „ჯერ დაიხონენ, მეერ დაქორ-წილდნენ“ (გამოკეთებული ვოცეფ.); 12) „სამარის კარაფა“ *); 13) „რევიზორი“ (ნათ.); „მასკა-ლი“ (ნათ.); „არც გინახ-ეს, ვიღარ ნახავ; 14) „მარგარიტა ვოტე“ (ნათ.); 15) „მამის მაგიერი“ **); (ნათ.); 16) „შეშლილი“ (ნათ.).

ტელისშიაც ამავე პიესებს თამა-შობენ და ხშირად ამათზე უფ-რო სუსტებსაც. ჩამოთვლილ 18 პიესას შორის არც ერთი ორიგინა-ლი, ჩვენის ცხოვრების გამომხატველი პიესა არ ურევია; მხოლოდ ოთხი ვითომ ჩვენის წარსულ ცხოვრები-დამ ამოღებული დრამა, მაგრამ ამ დრამებში მარტა სახელებია და ტ-ნათ-საგანი ქართული და აზრი, სულ-ის მოძრაობა და საზოგადოდ ცხოვრე-ბა, ვინ იცის, ქართულია თუ არა. ან როგორ შეიძლება სინამდვილით გამოიხატოს ის წარსული ისტორი-ული ეპოქა, რომლის შესახებ არც-კი

*) ეს მეფინია ფრანგულად უნდა იყოს ვითომ ვაღმკეთებული; ფრანგულად ამ პიესას ჰქვია „Le maître de forge“.
**) სჯობდა „მამობლი“ ან „შელობი-ლი“, როგორც ელენაში („Примѣний Бѣны“).

აქტობერს. სავიკრელი ბავშვი იყო. მამას ძლიერ მოსწონდა და ჰქვირო-ბდა, ჩემი შვილი მასხებულსო. ჩვე-ნის თეატრის ვადასაც ასე ვერანა, აიყენა ვასაზრდილად და გამოიყვა-ნა სცენაზედ. საბარლო ბავშუს თუ-რემ ვერ ფეხი არა ჰქონდა აღმე-ული. სცენაზედ გამოვიდა თუ არა, ვიქცა და იქვე სული განუტევა-ეფი სიკოცხლისა მისისა იყო ორი საათი.

„ორა მამა“, ისტორიული დრამა 4 მოქმედებად და 6 სურათად, თხუ-რლება არკიცისისა. დრამა დაიბადა ამავე 1890 წელს, 21 ოქტომბერს. ახლად დაბადებულს დრამას არტი-სტები დიდის ამბით მიეგებნენ. თე-ატრში დამსწრე საზოგადოება იმ ვამსვე მიხვდა, რომ ეს „ორი მამა“ ზემოედ აღნიშნულ ცოლების ქმრებ-უნდა ყოფილიყვნენ. სცენაზედ ბე-ვერი ღერევი დაიბადა, ახლად ვეგარ-დაწერილია საღმრეტოდ, ვაი-მართა სიმღერა-ვალობა, ლევერი, ჰიდაობა და თოვი ხომ იმდენი დაი-ცვლა, რა ასე ვეგონებოდათ, სა-თავად-ანაჯარი ბანკის თეატრის ლე-კები დაცენო. ვინ მოიფიქრებო,

არსებობს ვერ-ჯერობით სამეცნი-ერო გამოკვლევა და გულ-დადებული ნაწერია.

მართალია, ამ ნაირი დრამები ჩვენს მღვდამარცობაში მყოფს გულს მო-ახანს, გრანობას შეუთამაშებს, ხან-და ხან ექსტრასაც გამოიწვევს უსუ-ლურ ყრბების მხრივ, მაგრამ მათი წერა და სცენაზე წარმოდგენა, ჩვენის აზრით, სცენას ცრუ მიმართულებას აძლევს. ამას თვით ჩვენი უკეთესი არტისტებიც კარგად ჰგრძნობენ. ხშირად გამოიჩინა ზოგიერთ ამათ-გან, აღარ შეგვიძლია ვაგვტყვიან და ნამდვილის გარეგნობით ვითამაშოთ ჩვენი ისტორიული დრამათა ორ-თვესზე შემდგარ გმირების როლე-ბით.

თითქმის ესევე ითქმის ნათარგმ-პიესებზედც. ზოგი მათგანი შესანი-შნავი პიესა და გამოჩენილ მწერლ-ების ნაწარმოებია: აზრითა ვარძა-ბითა მდიდარია, მომქმენდი ნამდვილ-სორც-შესხმული აღმინანები არიან, მაგრამ თვით ეს აზრი და გრანობა ხშირად ჩვენთვის რთულია, ეს რო-ლოც, რომ ის ვარგომება, ის გო-რც რთულია და დახვლანჯული ის ცხოვრება ვანიტარებულ ქვეყნ-ებისა, რომელსაც მათი დრამატურე-ბი ვეგინებენ. ამის გამო ეს დრამე-ბი ბევრნაირად და ბევრისათვის გაუ-გებარი რჩება. ამას ისიც უნდა და-ვუმართო, რომ ის ვარგომება, ის პაერი და ვარემო, რომელშიაც ტრიალებს პიესის მოქმედება, ჩვენ-თვის სრულიად უცხოა და მით გენ-თავალი თითქო სინამდვილეს მო-კლებული.

ეს არა რომ უსაფუძვლოდ არ ექმნოს ვეიხვევს, ვაგანსენენ მხო-ლოდ იმას, თუ რა მოეთხოვება თეატრს და საზოგადოდ ლიტერატუ-რას. საზოგადოდ ლიტერატურა და კერძოდ თეატრმა უპირველესად უნ-და ვაგვეთავისწინის ზედ-მიწვენი-ლის სინამდვილი და კემპარტის სინამდვილით კეთა ცხოვრება. ეს სინამდვილე და სინამდვილე ორ ნაი-რის გზით შეიძლება გვამცნოს ლი-ტერატურამ: პირველი გზა არის გზა დაკვირებისა და ცხოვრების ვარ-ეობათა და ამავთა სინამდვილით, თითქმის მატერიალად აღნიშნისა. ამ გზას შეუძლია მისთვის ყოველ-

რომ ასეთს სინაზრის ვლოვა-ტი-რილი მოპყვევოდ. საბარლო „ორი მამა“ იმავე დღეს ვარდაიცვალა.

„ცოდავს შოვა“, დრამა 3 მოქმე-დებად და 4 სურათად, თხურლება თუჯანისისა. იშვა იმავე 1890 წელს, 21 ნოემბერს, ე. ი. კო-მედლის „ორი კოლიანი“-სა და დრამის „ორი მამა“-ს ქორწინების სულ ერთის თთვის შემდეგ. ექვი არ არის, რომ უკანონო შვილი უნდა ყოფილიყო. ამას ვარდა დღე-ნაკლებიც გამოდგა. ვერც ვიდნას იოცხლა საბარლომ. მეცნიერება ამტკიცებს, რომ ჩამო-ვლობას დიდი მნიშვნელობა აქვს ხანგრძლივის სიკოცხლისთვისო. არც დედ-მამას ჰქონდა დიდი სიკოცხლე და შეიძლება ბოლო მალე მოეღო. ქა-რთული ანდაც ვამართლად: „მამა ნახე, დედა ნახე, შვილი ისე ვამა-ხეო“. საბარლო „შვილის შვილი“ თეატრში ნახა. თუ არა ხალხმა, ყველას ცრემლი მოვირა, ისე სუს-ტა და კანტა იყო; ისეთი მიწანე-ბული ხმა ჰქონდა, რომ ვერ ვაარ-ჩვედ, ყრმაშვილი ტრისო, თუ კურდღელი ბუჭის ენოვლი მოისმო-სო. „კოლდის შვილი“ ისე ვარდაიცვა-

მა გონიერმა და დამკვირვებელმა კაცმა. მეორე გზა — გზა ხელოვნებით შემოქმედებისა, შემოქმედების უნარით ცხოვრების დასურათ-ხატებისა, არის ხელოვნ. რჩეულია, ე. ი. ნიჟი მირან-ცხებულთა. ასეთნი, მაღალი მოსილნი კაცნი, რაღაც უცნაურის განგებთ ჯერ თვით მისისხლობრიცებზე ცხოვრების დაკვირვებისა და მერე განსწმენდენ ნაწახსა, დაკვირვების ნაყუფსა, როგორც სასიხლობრების ნაყუფსა და მოგვეწოდებენ იმ ცხოველ-მყოფელ განგებთა ღმერთის ელოვისა. მხოლოდ ამ ნაირნი, ნიჟი აღმუშავდნენ სალიტერატურო ნაწერს და ქმნიდნენ არიან უკვადენი, არიან განძანი საშვილო - შვილო - ნი. როცა ამ ნაირი ნაწარმოები ძვირობს, მაშინ, მეტი გზა არ არის, ცხოვრების უბრალო მხატვრობასაც სჯერდებიან ხოლმე; მაგრამ თუ არც ერთი ეს თვისება არა აქვს სალიტერატურო ნაწარმოებას, ანუ სათავთაო პიესას, მაშინ გამოუსადეგარი და უარსაყოფელია. აი როცა ამ მხრით დაუკვირდები გონდ ჩვენს ისტორიულს დრამებს, გინდ ნათარგმნ პიესებს, იგრძნობთ, რომ ჩვენი თეატრი სინატიკური და სოკრატულია (საკურთხევე ჩვენთვის, რასაკვირვებია და ჩვენის ელანდლის ცხოვრების გამოშხატველი არ არის, — ერთის სიძველეთა საკუთარი ფერი არ აძევს. სანამ ჩვენს თეატრს სიძველეთა დრო-გინალი პიესები არ დაედება, მანამდე ნამდვილი თეატრი არ გვექნება.

ამით მე ის-კი არ მინდა ვთქვათ, რომ უკეთესნი ქმნიდნენ კაცობრიობის გონების არ იქნას გადმოთარგმნილ და ჩვენს სიყვანტე წარმოადგენილ. მათში ადამიანის ზოგადი თვისება, ხასიათი და გრძობა დასურათებული, როგორც მაგ. შექსპირისა, შილერისა, მოლიერისა და სხვათა გერმანთა პიესებში და, მაშინ, სადაც, არც უცნაო ჩვენთვის და ყოველის დამაინათეს განმავითარებელი და ზენ ამამალგებელი არიან. ვაჩნა მღაერ მწერლების ნაწარმოების პირდაპირ გადმოთარგმნის მაგიერ, რომ როგონდა გადმოაკეთებდნენ და ჩვენს ცხოვრებას მუთუარდებდნენ, ის აჯობებს ბევრად.

ლა, რომ თვალც არ აუხელია. ასე მოესაო სიკაცხე უმედურ ვარსკვლავზე დაბადებულს, გმირთაგმირ გვაჩუქდობის უშაშამავალსა. მკიბხეველო, შენდობა უბნებან.

სადა რეჟისორები

„პურნისა“ გეოგრაფია

სმეფათა — ადგილია, სადაც ადამიანს ფეხით სარული შეუძლიან, არც გემი და არც ნავი არა სჭირდება. ამიტომ ვერ ვიტყვი, რომ ფოთი, გორი, ყვარია და სიღნაღი ხმელეთზედ იყვნენ გაშენებულნი.

მთელი ხმელეთი ნ ნაწილად ვანიყოფება:

ზანა — ზანარების ქვეყანა. მსოფრედნი მხარეთმცოდნე წამოწოდებენ; ზოგი ყალიბის შექმნეა ზოგი — ნუნუსა.

სქარა. იმ თავითვე ორი ამერიკა, ერთმანეთზედ ჰანამის ყელით გადამბული. ამ ბოლო დროს ჰანამის საზოგადოებას არხი უნდა გაეჭრა და ერთი ამერიკა მეორისაგან დაეშორებინა. მაგრამ მერე იმერსა, უშუალოდ ბესია, რა თუღი შევაგრავთ ამერიკის გაყოფისთვის, ჩვენვე ვაყოფ-

ამდინად არ შეეწყენდი თავს ივერისა მკითხველს, რომ ერთი გარემოების არ მეშინოდეს. ზოგსა ჰგონია, ვითომ ყველა ჩვენი კარგი თვისება წარსულში დაგვრჩა და ამისათვის ვითომ სულ იქით უნდა ვიყურებოდეთ. ეს უმეტეს რ აზრად მიმანია და, გვინებ, ცრუ-მიმართლებას დაძაბედს; სულ უკან-უკან უბრუნებთ, შორს ვერ წავალთ ვერაფერში. თუ აქეთ-იქითაც არ მივიხედ მოვიხედეთ, ფეხს წავადტრევეთ რამეზე და უუსურულში გადავჩნებებით.

ყოველ დროში, წარსულია, თუ ახლანდელი, ბევრი საძებრელი და სასურველია და ბევრი კარგი. თეატრმა დღეებია უნდა გაკვირვოს და სასაცილოდ აიღოს, ხოლო საკეთილი ამაღლოს და გააბრწყინოს. საკვირაო მხოლოდ, ჩვენმა მწერლობამა და თეატრის მოღვაწეებმა არ ნამდვილს გზას არ აუხელიან და, თუ დღეს-დღეობით არ შეეძლებათ ამ დიდს საქმეს შესრულება, ახლო მომავალში მინაც შეიძლებენ, იმედია.

დასასრულ, უნდა ვთქვათ, რომ, ასეა თუ ისე, ჩვენი თეატრი ბოგინობს, ქუთაისში მინაც. რამდენიმე წარმოდგენამ ისე რიგინად ჩაიარა აქ ამ ზამთარს, რომ მაყურებლები სრულიად დამაყოფილებულნი გამოვინდნენ თეატრადამ. ყოველის გონებისა და შეგნებულის კაცის ვალია, ხელი შეუწყოს ამ დიდ საქმეს.

აი რას ამბობს თეატრის შესახებ კრიტიკოსი (P. M. M.). დეკემბრის წიგნი 1892 წ.): „თეატრი ერთი უმთავრესი იარაღთაგანია კაცთა შორის კეთილის გრძობის აღსატრევილი და ბოროტის ჩასაქოლად, რადგან იგია ცოცხალი ლიტერატურა, რომელიც მკითხველს აღმანიწე აზრით, სიტყვით, ცოცხალის ხმით და ცხოვრების ამავე-გარემოებათა დასურათებით. ამიტომაც თეატრი ისეთისავე ყურადღების ღირსია, როგორც ყველგან სხვა სახელმწიფო საქმე... და შედეგ კიდევ... ვისაც თავის სიმშობლის კეთილდღეობა სურს, დაუდევრობითა და გულ-გრძობად ვერ მოეკიდებ ამ ნაირ

თა და მართლაც ვაიყვეს. კერძოა, აფრავა და აქსტრადა. ხმელეთის ეს სამი ნაწილი, საცა, ვერობად ვარდაიქვევა, რადგანაც ვერობის სახელმწიფოებს ყველას უნდა წილი ჰიღოს აფრიკასა და აფსტრალიაში.

გომარია — მუქქეს ნაწილია ხმელეთისა. რადგანაც ჩრდილოეთისკენ მდებარეობს, ჩვენის აზრით, ციმბირში ძლიერ უნდა ციოდეს, მაგრამ ვისაც იქა ჰგონიან, ძლიერ დიდი სიციხე ადგებათ. ციმბირი კარგად ეუკროს. სიბერისგან მოეხილებიან: თევზს, ცხენს და სხვა ნაღობის ტყავებს, ბუნებულს, მანდულობას და თქარის-კი. ციმბირისკენ ვიხილებიან: კაცის მკვლელებს, ფირატებს, ქურდებს და საშიშ კულის პარტოებს. შეტანილი საქონელი ბევრად სჭარბობს გამოთქმისა.

ქალაქი — ნაწილია ხმელეთისა, სადაც უმეტესად უნდა იყოს: სასამართლო, პოლიცია, საპატრონო, სა-მიტრინობი და საჯერეთი. რამდენიმე ცენტრი ყველა ის დაწესებულება ქალაქში, იმდინად ქალაქი უფრო განათლებულია. სიტყვა ქალაქი

ცოცხალსა და დიდს საქმეს, როგორც არის თეატრი“...

კ. ბაბუ

ბიბლიოგრაფია

ქართული გრამმატიკა (ეტიმოლოგია და სინტაქსი), თხუთხუთ და განმარტებული თ. ყურაძინასგან. ტფილისი, 1889 წელს.

(დასასრული *)

მეორე საინანაო ქემბრიტემატე (ქართული გრამმატიკის დამწერმა უნდა ქართული გრამმატიკა იოლდეს) მარს დაუქურთა პატრიკეულ თ. ყურაძინას. ქართული გრამმატიკები ჩვენ სამეოდა გვაქვს. ამ სტრუქტურის დამწერს ხელთა აქვს ამ ყმაღ შეად ქართული გრამმატიკა, ძველი თუ ახალი. ბ. ნ. თ. ყურაძინას საგანი გრამმატიკის შედგენაში ანუ „თხზუვაში“, როგორც ის სწერს, ორი რამ უნდა ყოფილიყო. ან ავტორს ჰქონდა ახალი დავიკრება და გამოკვლევა რომელიც წინა ავტორს არა აქვთ, და თავისი ახალი გრამმატიკა შეესაო ნაკლი; ან არ მოსწონდა წინა ავტორის სისტემა საგრამმატიკო მასალის დლაგებისა და ეჭობა, ვედავთაგურება, მოთხოვნილებში შეადგენინა სკოლებში ადგილი სხვა-მარგებელი წიგნი.

ავტორის სამწუხაროდ, ჩვენ ვერც ერთს გვადეთ მის თხზულებაში, ვერც მეორეს.

ორსავე შემთხვევაში ბ. ნ. ყურაძინას უნდა შეეცადე შეესწავლა უკვე არსებული გრამმატიკები, მათს შეცდომებს ასდენოდ და ღირებთა მათი მივლი.

ასეთს სამართლიან და ერთად-ერთს შესაძლოა გზას არ დასდლომა ჩვენი ავტორი და რაღა ვაიყოფელია, რომ მის თხზულება ვერ გამოუსულა ღირსეული. და რასაკვირვებია, რომ მის მიერ „თხზულო“ გრამმატიკა სკოლის ვერ გამოაღდება და მოწაფეთათვის ხომ ხელში მისაკები სრულიად არ არის.

ჯერ ისევ რეკტორმა თელავის უმეარნიისამ გაიოზმა სიტყვა თავის (* იხ. „ივერია“ № 53.

ქალისგან წარმოსდგება. სადაც ქალები არ არიან, იქ ქალაქს ვერ ვააშენებთ.

სოფლადა. სოფელიც არის და წუთი-სოფელიც. სოფლის ბევრი რამ ექირება. ამიტომ სოფლისთვის უნდა ვიზრუნეთ; მაგრამ ვინც სოფლისთვის ზრუნავს, ძნელად რომ წუთი-სოფელში ვაიხაროს.

დაბა და სოფელი.

საღნაფა. ერთმა შეზახისუბელმა ახალგაზდამ კლუბში რეგოლევიცია ამოიღო და მეორესთვის უნდა დაეთევ; უკანასკნელმა დროზედ სტატა ხელი მკლავში და იარაღი წაართო. უმედურობა მხოლოდ შემთხვევის წყალობით არ მომხდარა. ამა შემთხვევის გამო კლუბის „სტარნიზებმა“ დიდი თათბირი გამართეს. საააამი დღე და სამი ღამე ითათბირეს და გადასტრეს: ორივენი.... მართლდნი არიანო(!).

გორა: მოგვხსენებთ, რომ აქ ერთი კაცს სტვირი მისუქებს. გორილი ცოლები დიდ დარღში ჩავარდნენ; ვიდრე ქმრები დაბრუნდებოდნენ,

გრამმატიკაში, რომ ქართულ ენაში მხოლოდ ერთი კანკლელობააო (სკლონენი); ყოველი სახელი ერთ-გვარად იბრუნვის და ერთობ მტორედ განსხვავება ეტყობა მხოლოდ ნათესაობის ბრუნვისაო. პრაფესორმა ცვაგარულმა, რომლის წიგნიდამაც ეს ცნობა მოგვაყვას („О грамматической литературы груз. языка. Критический очерк“). დასძინა: „В этом состоит его (ავთიზისა) неоспоримая заслуга“.

სხვა ალგა იგივე ბ. ნი ცვაგარული თავის მხრივ ამბობს: „Относительно склонения всё пришло как заключенно, что оно одно из весьма немногих отсутствий“.

განსვენებული პრაფესორი დავით ჩუბინაშვილიც ბრძანებს: „არსებითთა სახელთა აქვს ერთი კანკლელობა“. ჩვენი ავტორი იცნობს ბანგებს ამავე კანკლელობად. ჯერ ეს ბრუნვები საბრუნავად განიყოფებიან რა ქართულია! მეორე, როდემდის უნდა ვიკოთ ასე თვალ-ხუჭულა, რადის უნდა ვისწავლოთ წერას როგორ, როდემდის მოღვაწე ქართულის გრამმატიკის სარბილზედ აღიარეს, ერთია კანკლეობაო, დამატაციეს, დაასახლეთ, ჩვენ-კი ვავიძახით: ერთი კა არა, სამიო?

ეს მარტვი არ მოუვიდათ ავტორს, რომ ჩვენი საგრამმატიკო ლიტერატურა შესწავლით ჰქონდა. ქართულ ენაშიო მხოლოდ სახელი ცვლები ნაწილი სიტყვისა. დანარკუნული არ იკვირან დაბოლოებას, არ იბრუნვინათ (გვ. 46—47). ეს კანანი რუსულის გრამმატიკადმ არის ამოღებული და უკრიტიკოდ ქართულში შემოტანილი. რუსულში დიალექ ასეა. ერთი თავისებურობა, ერთი უმთავრესი განსხვავება ქართულისა სხვა ენებთან შედარებით სწორედ ის არის, რომ ქართულში ყველა სიტყვის ნაწილი (часть речи) ცვალებულია, ყველა იბრუნვის. და აი სწორედ ეს თავისებურობა ქართულისა ჩვენს პატრიკეულს ავტორს ვერ შეუნაწავს. იმ დროს, როდესაც რუსი, მაგალითებრ, ვერს გზით ვერ დააბრუნებს შორისდებულს (ме-

ბოლომთ აღარ არიან: ვი თუ უცხვირა ქმარი დამიბრუნდესო. ქუჩაში რომ ქალები შეხვდებიან ერთმანეთს, ჩვეულბრების მისაღმების შემდგე ქათხავენ; თქვენ ქმარს სტვირი ხომ მშვილობითა ჰყავს? — დილ. თქვენსას? — გმადლობთ, ღმერთმა გვიბარათა.

დეჟუთა. აქამდინ სამი ფარანი ანათება ჩვენს ქალაქს. ქალაქმა გადასწყვიტა: ეხლა ნათელი ღამეება და ორიც კმარაო.

ზოგად (სიღნაღ. მახრა): თანხმად მოწერილობისა, სოფელს თათბირი ჰქონდა, თუ რა ზომებრება ვინმე-ორი მომავლის ბოლოების ასაკლენადაო. გადაწვევით: შემოავალით სოფელს ვარშეოა უშეგლებლის მისაღლის ტრუჟული, ძემე გავლე-ბული, ღამე. საიდანღა დაწვლენ ი ბ. ცილებია, თუ რაღაცა ჯანდაბა? —

იამბალური ანდაზები

უტყუათვისაგან რა არ დამბარებთთ ხოლმე საბარლო ფეხებს.

ჯდომეთი) „кукуреку“, ქართველი თამამდ ამბობს: მამლის „ყუყული-ყოს“ ვუტდი, „ყუყულიც“, გამომადლებს, ბევრმა „პოპოპომა ხან-გაგაფა და სხვა, და სხვა.

ერთი კიბერ-მოსატები ადგილი ქართულს გრამმატიკაში ზნა არის. ბევრს ცვალებდენ და ჩვენი უღვლოლობა ვერ ვაარკვეს, ვერ ვამარტავს. პლატონ ოსტოლიანი ბევრს ეწვია, ბევრ-ნაირად დახარა ქართული ზნა, ბოლოს დავთრები აქრია და სტევა: ქართული ზნა ყველა უკანონოაო (неправильны). ახლის ქართული გრამმატიკის შემდგენელმა აი ამ სიხდებითა „ზნას“ უნდა მაიქციოს თავისი უტრადლება; თუ ზნას მოგვირა, სხვა დანარჩენი, შედარებით, რასაკვირვებელია, ადვილია. ჩვენი ავტორი მოერია ზნას? ვერა, ვერ მოერია და ვერ ასდად ესტე პლ. ოსტოლიანის ბედს.

იქ, სადაც უცნო გრამმატიკის ერთობრივ სესო დროსა სოვლოდენ (ცვაგარული, ჩუბინაშვილი): აწყო, მომავალი, ქმნილი უსრული, ქმნილი სრული და ქმნილი უსრულესი, ჩვენმა ავტორმა ეჭის იპოვა. ქმნილს უსრულესის (ავტორის მოჰყავს: „მეტორილინი“) უწოდა უსრული სახელი: „ნამყო ისტორიული“ (!) და თვის-მეორე ახლად „თხზულს“ დროს: „წინარე წარსული“ (!). ახლა ამ უწინარე წარსულად რა მიანიხა, რომ იკოდეთ! „მეტორილინი“ წინარე წარსულიაო, მაშინ როდესაც ეს არის ქმნილი სრული დრო სათუო დახრისა.

მე რომ იმ დღავს მეტორილსა, ნაცნობს ვნახავდი. მეტორილს არის წარსული დრო სათუო დახრისა, ანუ მიმოქცევისა.

ბ. ნ. ყურაძინას-კი უთუო, ანუ საზღვრების (независимое) დახარში მოუყოლებიან და ჰგონია, ახალი დრო ვიპოვეთო.

მე-ნ-ე გვერდზედ, მაგ., მოჰყავს ნიშნული ზნების უღვლოებისა (спряжения) და ამბობს:

- ანთებს { აწყო დრო.
- ანთებს { მომავალი.
- ანთებს {

— ვისაც ვემის, ერთის თქმითაც ვაი-გონებს; ვისაც არა, არც თასი კმარა.

— ჰუთ თავშია და არა ხანში.

— უმეტი ძმარი თავსულს ტყობლიაო.

— სულლისთვის ყოველ დღე ჰაიამია.

— ჰვეყანა დღეა. ბარაქალა, ვინც მოსთლის.

— მღიდრისა მამალეც ვერცხსა სდებს.

განცხადება

გეგმე ალავს

სადმე მიკრებულს ალავს რომელსამე კანკლეობაში, შემეძლია შავად დაწერილის ქაღალდის გადათეთება.

შემეძლიან საკვირა დროს არა საკვირა სიტყვების ამოღებას ქაღალდიდან ისე, რომ რწყილის ნაწილი არ დაჩნდეს.

შემეძლიან სხვისი ხელ-მონაწერის დაშლასაშედა ისე, რომ ექსპერტებს გზა-კვლით ვერათა.

შემეძლიან მოწმეთა დაწვება იმის შესახებ, თუ კრუ მოწმობა როგორ გასწონდ და სხვ.

ძველი კანკლეობები

რედაქტორები: ეუბრია და ალკო

